

Υπόθεση C-213/20

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, σύμφωνα με το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως

12 Μαΐου 2020

Αιτούν δικαστήριο

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Πολωνία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου

2 Οκτωβρίου 2019

Ενάγουσες

G. W.

E. S.

Εναγόμενη:

A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie S.A.

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Αίτημα επιστροφής των ασφαλίσεων που καταβλήθηκαν στην εναγόμενη βάσει σύμβασης ομαδικής μικτής ασφάλισης (ασφάλισης ζωής και επιβίωσης) συνδεδεμένης με επενδυτικό κεφάλαιο.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Ερμηνεία του άρθρου 36, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/83, σε συνδυασμό με το παράρτημα III, Α, σημεία 11 και 12, της οδηγίας αυτής, όσον αφορά την έκταση, τον κύκλο των αποδεκτών και το απαιτούμενο επίπεδο λεπτομέρειας των πληροφοριών τις οποίες ο ασφαλιστής οφείλει να παρέχει στον ασφαλισμένο, καθώς και το κατάλληλο χρονικό σημείο της παροχής των πληροφοριών αυτών.

Προδικαστικά ερωτήματα

1. Έχει το άρθρο 36, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το παράρτημα III, Α, σημεία 11 και 12, της οδηγίας 2002/83/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Νοεμβρίου 2002, σχετικά με την ασφάλιση ζωής, την έννοια ότι η υποχρέωση παροχής των πληροφοριών που αναφέρονται στη διάταξη αυτή ισχύει και για τον ασφαλισμένο στην περίπτωση που αυτός δεν είναι ταυτόχρονα λήπτης της ασφάλισης ζωής και συμβάλλεται ως φυσικό πρόσωπο που προσχωρεί σε σύμβαση ομαδικής μικτής ασφάλισης (ασφάλισης ζωής και επιβίωσης) συνδεδεμένης με επενδυτικό κεφάλαιο η οποία έχει συναφθεί μεταξύ της ασφαλιστικής επιχείρησης και της επιχείρησης-λήπτριας της ασφάλισης και ως πραγματικός επενδυτής των κεφαλαίων που καταβάλλονται ως ασφάλιστρα;
2. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα, έχει το άρθρο 36, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το παράρτημα III, Α, σημεία 11 και 12, της οδηγίας 2002/83, την έννοια ότι, στο πλαίσιο έννομης σχέσης όπως αυτή του πρώτου ερωτήματος, η υποχρέωση ενημέρωσης για τα χαρακτηριστικά των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού που συνδέονται με το επενδυτικό κεφάλαιο σημαίνει επίσης ότι ο καταναλωτής-ασφαλισμένος πρέπει να ενημερώνεται κατά τρόπο εξαντλητικό και κατανοητό για όλους τους κινδύνους, τη φύση και την έκτασή τους, που συνδέονται με την επένδυση στα στοιχεία ενεργητικού του επενδυτικού κεφαλαίου (όπως τα δομημένα ομόλογα ή τα παράγωγα προϊόντα), ή μήπως αρκεί, κατά την έννοια της ως άνω διάταξης, η παροχή στον καταναλωτή-ασφαλισμένο μόνον των βασικών πληροφοριών σχετικά με το είδος των κινδύνων που συνεπάγεται η επένδυση σε προϊόν συνιστάμενο σε ασφάλιση συνδεδεμένη με επενδυτικό κεφάλαιο;
3. Έχει το άρθρο 36, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το παράρτημα III, Α, σημεία 11 και 12, της οδηγίας 2002/83, την έννοια ότι, στο πλαίσιο έννομης σχέσης όπως η περιγραφόμενη στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα, υπάρχει υποχρέωση ενημέρωσης του καταναλωτή ο οποίος προσχωρεί σε σύμβαση ασφάλισης ζωής ως ασφαλισμένος για το σύνολο των επενδυτικών κινδύνων και των συνδεδεμένων με αυτούς όρων, ως προς τους οποίους ο εκδότης των τίτλων (δομημένων ομολόγων ή παράγωγων προϊόντων) που συνθέτουν το επενδυτικό κεφάλαιο ενημέρωσε τον ασφαλιστή;
4. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στα προηγούμενα ερωτήματα, έχει το άρθρο 36, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/83 την έννοια ότι ο καταναλωτής ο οποίος προσχωρεί ως ασφαλισμένος σε σύμβαση ομαδικής μικτής ασφάλισης (ασφάλισης ζωής και επιβίωσης) συνδεδεμένης με επενδυτικό κεφάλαιο πρέπει να ενημερώνεται για τα χαρακτηριστικά των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και για τους κινδύνους που συνδέονται με την επένδυση στα εν λόγω στοιχεία του ενεργητικού πριν από τη σύναψη της σύμβασης, στο πλαίσιο χωριστής προσυμβατικής διαδικασίας, και, επομένως, ότι αντιτίθεται σε εθνική διάταξη [όπως] το

άρθρο 13, παράγραφος 4, του ustawy o działalności ubezpieczeniowej (νόμου περί ασφαλιστικής δραστηριότητας), της 22ας Μαΐου 2003, [...] το οποίο ορίζει ότι οι πληροφορίες αυτές αρκεί να γνωστοποιούνται για πρώτη φορά με την ασφαλιστική σύμβαση και κατά τη διαδικασία σύναψής της και ότι το χρονικό σημείο κατά το οποίο λαμβάνονται οι πληροφορίες δεν μπορεί να διαχωριστεί και να απομονωθεί με σαφήνεια και ακρίβεια στο πλαίσιο της διαδικασίας προσχώρησης στη σύμβαση;

5. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στα ερωτήματα 1 έως 3, έχει το άρθρο 36, παράγραφος, 1, σε συνδυασμό με το παράρτημα III, Α, σημεία 11 και 12, της οδηγίας 2002/83, την έννοια ότι η προσήκουσα εκπλήρωση της εκεί προβλεπόμενης υποχρέωσης πληροφόρησης πρέπει να θεωρείται ουσιώδες στοιχείο της σύμβασης ομαδικής μικτής ασφάλισης (ασφάλισης ζωής και επιβίωσης) συνδεδεμένης με επενδυτικό κεφάλαιο και, ως εκ τούτου, μπορεί η διαπίστωση ότι η υποχρέωση αυτή δεν εκπληρώθηκε προσηκόντως να έχει ως συνέπεια την αναγνώριση στον ασφαλισμένο καταναλωτή του δικαιώματος να αξιώσει την επιστροφή του συνόλου των ασφαλίσεων που κατέβαλε λόγω ενδεχόμενης ακύρωσης της σύμβασης ή διαπίστωσης της εξ υπαρχής ακυρότητάς της ή λόγω ενδεχόμενης ακύρωσης ή διαπίστωσης της εξ υπαρχής ακυρότητας της ατομικής δήλωσης προσχώρησης στην εν λόγω σύμβαση;

Παρατιθέμενες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Οδηγία 2002/83/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Νοεμβρίου 2002, σχετικά με την ασφάλιση ζωής (EE L 345, της 19ης Δεκεμβρίου 2002, σ. 1), αιτιολογική σκέψη 52, άρθρο 36, παράρτημα III.

Παρατιθέμενες διατάξεις του εθνικού δικαίου

Kodeks cywilny – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Αστικός Κώδικας - νόμος της 23ης Απριλίου 1964) (Dz.U. αριθ. 16, θέση 93, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα): άρθρα 58, 353¹, 384, παράγραφοι 1 και 2, 805, παράγραφοι 1 και 2, 808, παράγραφοι 1 έως 4, 829.

Ustawa o działalności ubezpieczeniowej z dnia 22 maja 2003 r. (νόμος περί ασφαλιστικής δραστηριότητας, της 22ας Μαΐου 2003) (Dz.U. αριθ. 124, θέση 11510, κωδικοποιημένο κείμενο της 16ης Δεκεμβρίου 2009, Dz.U. 2010 αριθ. 11, θέση 66): άρθρο 2, παράγραφος 1, σημείο 13, άρθρο 13, παράρτημα (τμήμα I).

Συνοπτική παράθεση των πραγματικών περιστατικών και της διαδικασίας

- 1 Οι ενάγουσες, G. W. και E. S., άσκησαν αγωγή κατά του εναγόμενου ασφαλιστή ζητώντας την καταβολή σε αυτές ορισμένων ποσών ως επιστροφή των ασφαλίσεων που είχαν καταβάλει σε αυτόν βάσει σύμβασης ομαδικής μικτής

ασφάλισης (ασφάλισης ζωής και επιβίωσης) συνδεδεμένης με επενδυτικό κεφάλαιο (στο εξής: επίμαχη σύμβαση).

- 2 Η επίμαχη σύμβαση, στην οποία μπορούσαν να προσχωρήσουν μεμονωμένοι καταναλωτές, συνήφθη στις 29 Ιουλίου 2011 μεταξύ του εναγόμενου ασφαλιστή και της A. S.A., ενεργούσας ως λήπτριας της ασφάλισης. Οι ενάγουσες προσχώρησαν στην επίμαχη σύμβαση με χωριστές δηλώσεις προσχώρησης, υποβληθείσες στις 28 Νοεμβρίου 2011 και στις 30 Νοεμβρίου 2011 αντίστοιχα.
- 3 Το προτεινόμενο ασφαλιστικό προϊόν περιγράφηκε ως επένδυση κεφαλαίου υπό μορφή συστηματικής αποταμίευσης. Η πρόταση προσχώρησης στην επίμαχη σύμβαση και η δήλωση προσχώρησης στην ίδια υποβλήθηκαν κατά τη διάρκεια μιας και μόνης συνάντησης εντός της τράπεζας-λήπτριας της ασφάλισης. Ταυτοχρόνως, γνωστοποιήθηκαν στις ενάγουσες οι γενικοί όροι της ασφάλισης και ο κανονισμός του συνδεδεμένου με την ασφάλιση επενδυτικού κεφαλαίου.
- 4 Κατά την υποβολή των δηλώσεων προσχώρησης στην επίμαχη σύμβαση, οι ενάγουσες υπέγραψαν δηλώσεις με τις οποίες ανέφεραν ότι σκοπός του κεφαλαίου ήταν η επίτευξη κέρδους ανερχόμενου τουλάχιστον στο 100 % του ποσού του επενδυθέντος ασφαλιστρού κατά τη λήξη της περιόδου ασφάλισης. Στις δηλώσεις περιεχόταν επίσης η πληροφορία ότι, κατά την περίοδο ασφάλισης, δεν μπορούσε να αποκλειστεί το ενδεχόμενο σημαντικών διακυμάνσεων της αξίας του λογαριασμού των μεριδίων του επενδυτικού κεφαλαίου ανάλογα με την εκτίμηση της αξίας των χρηματοπιστωτικών προϊόντων που το απαρτίζουν. Σύμφωνα με τις ως άνω δηλώσεις, το προϊόν ενέχει κίνδυνο που απορρέει από το ενδεχόμενο να μην εκπληρώσει την υποχρέωση πληρωμής ο εκδότης των χρηματοπιστωτικών τίτλων που συνθέτουν το προϊόν. Επισημαινόταν επίσης ότι το προϊόν δεν αποτελεί τραπεζική αποταμίευση και ότι, επομένως, δεν εξασφαλίζεται η εκ μέρους του ασφαλισμένου επίτευξη κέρδους, με την πρόσθετη επισήμανση ότι η προσομοίωση για το μέσο ετήσιο κέρδος κατέληγε σε δείκτη 11,70 %. Εκφραζόταν όμως η επιφύλαξη ότι το αποτέλεσμα αυτό δεν αποτελούσε εγγύηση παρόμοιων μελλοντικών αποτελεσμάτων.
- 5 Δυνάμει των διατάξεων της επίμαχης σύμβασης, όπως συμπληρώθηκαν με το περιεχόμενο των γενικών όρων ασφάλισης και του κανονισμού του συνδεδεμένου με την ασφάλιση επενδυτικού κεφαλαίου, οι ενάγουσες υποχρεούνταν να καταβάλουν αρχικώς ένα κατ' αποκοπήν ασφαλιστρο και, στη συνέχεια, τακτικά και μηνιαία ασφαλιστρα.
- 6 Συντάκτης των γενικών όρων ασφάλισης και του κανονισμού του κεφαλαίου ήταν ο ασφαλιστής, οι δε διατάξεις που περιλαμβάνονταν στους όρους αυτούς δεν αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγμάτευσης με τους ασφαλισμένους. Η περίοδος ασφάλισης ορίστηκε στα 15 έτη. Ταυτοχρόνως, οι ασφαλισμένοι είχαν δικαίωμα να υποβάλουν δήλωση υπαναχώρησης από την ασφαλιστική σύμβαση ανά πάσα στιγμή.

- 7 Τα ασφάλιστρα των ασφαλισμένων επενδύονταν στο συνδεδεμένο με την ασφάλιση επενδυτικό κεφάλαιο «UFK A.». Το κεφάλαιο αυτό καθορίστηκε εκ των προτέρων στην επίμαχη σύμβαση, ενώ οι ασφαλισμένοι δεν είχαν συναφώς δυνατότητα επιλογής.
- 8 Η αξία των στοιχείων ενεργητικού του κεφαλαίου και η αξία του ατομικού μεριδίου σε αυτό μεταβάλλονταν με την πάροδο του χρόνου, λόγω της φύσης της διαμόρφωσης των τιμών των χρηματοπιστωτικών προϊόντων στα οποία ήταν τοποθετημένοι οι πόροι του κεφαλαίου. Το κείμενο του κανονισμού δεν απέκλειε το ενδεχόμενο οι μεταβολές αυτές να είναι ουσιώδεις.
- 9 Ο κανονισμός του κεφαλαίου περιέγραφε επίσης μια σειρά κινδύνων συναρτώμενων με την επένδυση σε επενδυτικό κεφάλαιο συνδεδεμένο με ασφάλιση, ενώ ο ασφαλιστής δήλωνε ότι δεν είναι υπεύθυνος για τον επενδυτικό κίνδυνο που συνδεόταν με την επένδυση στο εν λόγω κεφάλαιο.
- 10 Το γράμμα των γενικών όρων ασφάλισης δεν περιείχε καμία επιφύλαξη από την οποία να προκύπτει ότι η εν λόγω μορφή επένδυσης δεν προορίζεται για το ευρύ κοινό ή ότι η τοποθέτηση κεφαλαίων σε ομόλογα εκδιδόμενα από την Α. απαιτεί γνώσεις και εμπειρία που συνδέονται με τη λειτουργία της κεφαλαιαγοράς και των χρηματοπιστωτικών προϊόντων.
- 11 Ο ασφαλιστής επένδυσε τους πόρους του συνδεδεμένου με ασφάλιση επενδυτικού κεφαλαίου σε 15-ετή δομημένα ομόλογα συνδεδεμένα με τον δείκτη Α. Η έκδοση των ομολόγων αυτών δεν ήταν δημόσια, αλλά απευθυνόταν σε συγκεκριμένους, επαγγελματίες επενδυτές. Τα ομόλογα δεν αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγματεύσεως στην κεφαλαιαγορά.
- 12 Στα έγγραφα τα σχετικά με τους όρους αγοράς των εκδιδόμενων από την Α. ομολόγων αναφέρονταν και διευκρινίζονταν, μεταξύ άλλων, οι παράγοντες κινδύνου. Ο εκδότης ενημέρωσε τον αποκτώντα το ομόλογο ότι οι δυνητικοί επενδυτές των τίτλων που καλύπτονται από την έκδοση πρέπει να μελετούν προσεκτικά τις πληροφορίες που αναγράφονται στο τμήμα «Παράγοντες κινδύνου» πριν από την απόκτησή τους. Επιπλέον, ο εκδότης υπογράμμισε ότι η αξία της επένδυσης και το κέρδος που θα αντλούνταν ενδεχομένως από αυτήν μπορούσαν να μειωθούν ή να αυξηθούν, οπότε ήταν πιθανόν ένας επενδυτής να μη λάβει το επενδυθέν ποσό ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, η πραγματοποιηθείσα επένδυση να έχει μηδενική απόδοση.
- 13 Ο εκδότης ανέφερε επίσης ότι η επένδυση σε δομημένα προϊόντα, καθόσον συνεπάγεται σημαντικό κίνδυνο, είναι κατάλληλη μόνο για πρόσωπα που διαθέτουν τις αναγκαίες για την αξιολόγηση των κινδύνων γνώσεις και εμπειρία στον οικονομικό και επιχειρηματικό τομέα.
- 14 Το περιεχόμενο των εγγράφων αυτών δεν γνωστοποιήθηκε στους ασφαλισμένους πριν από την προσχώρηση στην επίμαχη σύμβαση ούτε ενσωματώθηκε στο περιεχόμενο της σύμβασης αυτής αλλά ούτε στους γενικούς όρους ασφάλισης και στον κανονισμό του επενδυτικού κεφαλαίου. Στο πλαίσιο της πρότασης προς τους

καταναλωτές να προσχωρήσουν στην επίμαχη σύμβαση, δεν απαιτήθηκε επίσης από αυτούς καμία εμπειρία στις επενδύσεις στην κεφαλαιαγορά ούτε, κατά μείζονα λόγο, ελέγχθηκαν οι σχετικές ικανότητές τους.

- 15 Μετά από οκτώ έτη καταβολής ασφαλιστρών, η ενάγουσα G. W. υπέβαλε δήλωση υπαναχώρησης από την επίμαχη ασφαλιστική σύμβαση (καταγγελία της έννομης σχέσης), η οποία άρχισε να παράγει αποτελέσματα στις 23 Ιανουαρίου 2019. Ο εναγόμενος ασφαλιστής της κατέβαλε, λόγω εξαγοράς, το ποσό των 14 285,30 πολωνικών ζλότι (PLN), καθορίζοντας παράλληλα την αξία του λογαριασμού των μεριδίων στο ποσό των 15 403,57 PLN. Συνολικά, κατά τη διάρκεια της έννομης σχέσης, η ενάγουσα κατέβαλε στον ασφαλιστή το ποσό των 24 090 PLN. Επί της βάσεως αυτής, η ενάγουσα τροποποίησε την αξιώσή της ζητώντας να υποχρεωθεί η εναγόμενη να καταβάλει ποσό των 9 804,70 PLN. Η ενάγουσα E.S. εξακολουθεί να καταβάλλει ασφάλιστρα και δεν έχει ακόμη καταγγείλει την έννομη σχέση που απορρέει από την επίμαχη σύμβαση.

Κύριοι ισχυρισμοί των διαδικών της κύριας δίκης

- 16 Οι ενάγουσες υποστηρίζουν ότι η επίμαχη σύμβαση είναι άκυρη ως αντίθετη προς κανόνες αναγκαστικού δικαίου ενώ άκυρες ή μη παράγουσες έννομα αποτελέσματα είναι και οι ατομικές δηλώσεις προσχώρησης των εναγουσών στη σύμβαση αυτή.
- 17 Οι ενάγουσες ισχυρίζονται ότι ο εναγόμενος ασφαλιστής παρέβη ουσιωδώς τις υποχρεώσεις ενημέρωσης που υπέχει από νομικές διατάξεις αναγκαστικού δικαίου, καθόσον δεν παρέσχε στους ασφαλισμένους πλήρη ενημέρωση για τα χαρακτηριστικά των δομημένων ομολόγων του συνδεδεμένου με ασφάλιση επενδυτικού κεφαλαίου που αποκτήθηκαν, συμπεριλαμβανομένων και όλων των σχετικών κινδύνων. Επιπλέον, οι ενάγουσες διατείνονται ότι η επίμαχη σύμβαση είναι επίσης αντίθετη προς τη φύση της ενοχικής σχέσης, καθόσον προβλέπει ότι η αξία των στοιχείων ενεργητικού του επενδυτικού κεφαλαίου, από την οποία εξαρτάται άμεσα το ποσό της οφειλόμενης προς τον καταναλωτή παροχής, καθορίζεται αυθαίρετως και μονομερώς από την εναγόμενη, κατά τρόπο που είναι άγνωστος στον καταναλωτή και αποκλείει τον μεταγενέστερο δικαστικό έλεγχο του.
- 18 Κατά τις ενάγουσες, η έλλειψη ενημέρωσης των καταναλωτών ήταν τόσο σημαντική ώστε να μην μπορεί να γίνει δεκτό ότι αυτοί υπέβαλαν δηλώσεις βούλησης έγκυρες και παράγουσες έννομα αποτελέσματα, οι οποίες είναι απαραίτητες για τη σύναψη έννομης σχέσης απαλλαγμένης από ελαττώματα. Συγκεκριμένα, για λόγους που καταλογίζονται στον ασφαλιστή, οι ενάγουσες δεν έλαβαν γνώση των προϊόντων στα οποία επενδύθηκαν τα χρήματά τους, ούτε της πραγματικής έκτασης και της ποσότητας των κινδύνων που συνδέονται με επένδυση τέτοιου είδους.
- 19 Ο εναγόμενος ασφαλιστής υποστήριξε ότι δεν ήταν υποχρεωμένος να παράσχει πληροφόρηση για όλους τους επενδυτικούς κινδύνους που συνδέονται με την

προσχώρηση στην επίμαχη σύμβαση καθώς και για το σύνολο των όρων εκδόσεως δομημένων ομολόγων από την Α. Συγκεκριμένα, οι ασφαλισμένοι δεν ήταν μέρη στην έννομη σχέση μεταξύ του ασφαλιστή και του εκδότη των ομολόγων. Ο ασφαλιστής ανέφερε επίσης την ανάγκη συμμόρφωσης προς την υποχρέωση τήρησης του απορρήτου που συνδέεται με τις λεπτομερείς διατάξεις της σύμβασης έκδοσης, καθώς και με τη λεπτομερή μέθοδο αξιολόγησης και διάρθρωσης του παραγώγου προϊόντος που ενσωματώνεται στο δομημένο ομόλογο.

- 20 Επιπλέον, κατά τον ασφαλιστή, το κείμενο των γενικών όρων ασφάλισης και του κανονισμού του επενδυτικού κεφαλαίου περιλάμβανε τις αναγκαίες προς τούτο πληροφορίες, επισημαίνοντας, μεταξύ άλλων, ότι η τοποθέτηση χρημάτων μέσω συνδεδεμένου με ασφάλιση επενδυτικού κεφαλαίου συνεπάγεται κινδύνους στους οποίους συγκαταλέγεται και ο κίνδυνος να μην καταστούν αποδοτικές οι επενδύσεις.

Συνοπτική παράθεση του σκεπτικού της απόφασης περί παραπομπής

- 21 Πρώτον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν οι πληροφορίες που απαιτεί το άρθρο 36, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/83, σε συνδυασμό με το παράρτημα III, Α, της οδηγίας αυτής πρέπει να τίθενται στη διάθεση και των ασφαλισμένων, εφόσον αυτοί προσχωρούν στην επίμαχη σύμβαση ως καταναλωτές, δεδομένου ότι είναι πραγματικοί επενδυτές των ασφαλιστών που καταβάλλονται στον ασφαλιστή και εισφέρονται ακολούθως στο συνδεδεμένο με την ασφάλιση επενδυτικό κεφάλαιο.
- 22 Τυπικά, στο πλαίσιο της έννομης σχέσης που αποτέλεσε την αιτία της προδικαστικής παραπομπής, ο καταναλωτής-ασφαλισμένος δεν αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος στη σύμβαση ασφάλισης. Συγκεκριμένα, η σύμβαση αυτή συνάπτεται μεταξύ της ασφαλιστικής επιχείρησης και του λήπτη της ασφάλισης (αντισυμβαλλομένου), ο οποίος είναι, εν προκειμένω, η τράπεζα. Η διάρθρωση της σύμβασης αυτής αντιστοιχεί σε εκείνη της σύμβασης ασφάλισης για λογαριασμό τρίτου, όπου ο ασφαλισμένος δεν απαιτείται να κατονομάζεται.
- 23 Εντούτοις, όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, εν προκειμένω, ο καταναλωτής είναι εκείνος που αναλαμβάνει τμήμα των υποχρεώσεων του λήπτη, στις οποίες περιλαμβάνεται, κυρίως, η υποχρέωση καταβολής των ασφαλιστών. Ο καταναλωτής φέρει τόσο το πραγματικό οικονομικό βάρος της επένδυσης όσο και τον συνεπαγόμενο κίνδυνο.
- 24 Κατά συνέπεια, κατά το αιτούν δικαστήριο, υπό το πρίσμα εκτιμήσεων συστηματικής και λειτουργικής φύσης καθώς και του γράμματος της αιτιολογικής σκέψης 52 της οδηγίας 2002/83, προκύπτει ότι ο ασφαλισμένος πρέπει να έχει πρόσβαση σε κάθε πληροφορία τέτοιου είδους η οποία τίθεται ή πρέπει να τίθεται στη διάθεση του λήπτη της ασφάλισης (αντισυμβαλλομένου). Πράγματι, σε αντίθετη περίπτωση, ο ασφαλισμένος μπορεί να μην είναι σε θέση να εκτιμήσει ορθώς τις πιθανές οικονομικές επιπτώσεις της προσχώρησης στη σύμβαση.

- 25 Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς την ορθή ερμηνεία του ακριβούς περιεχομένου και της έκτασης της υποχρέωσης πληροφόρησης που προβλέπει το άρθρο 36, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/83, σε συνδυασμό με το παράρτημα III, Α, της οδηγίας αυτής. Οι ως άνω διατάξεις ορίζουν το ελάχιστο επίπεδο πληροφόρησης σε συμβάσεις του είδους της επίμαχης σύμβασης, όπερ σημαίνει ότι το εθνικό δίκαιο μπορεί μεν να προβλέπει αυστηρότερες υποχρεώσεις πληροφόρησης, αλλά δεν μπορεί να τις περιορίσει.
- 26 Σύμφωνα με την απόδοση των σχετικών διατάξεων του δικαίου της Ένωσης στην αγγλική γλώσσα, η ασφαλιστική επιχείρηση οφείλει, πριν από τη σύναψη της σύμβασης, να αναφέρει πληροφορίες για τα χαρακτηριστικά των στοιχείων ενεργητικού του κεφαλαίου (indication of the nature of the underlying assets) στα οποία επενδύονται τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται ως ασφάλιστρα. Ως εκ τούτου, η πληροφόρηση αυτή πρέπει να καλύπτει, σύμφωνα με τις διάφορες πανομοιότυπες γλωσσικές αποδόσεις, όχι μόνον τον καθορισμό του είδους των στοιχείων του ενεργητικού, αλλά και την περιγραφή των χαρακτηριστικών τους (της φύσης τους). Κατά το αιτούν δικαστήριο, προς αυτή την κατεύθυνση κινήθηκε η μεταφορά των διατάξεων της οδηγίας 2002/83 στην πολωνική έννομη τάξη, στο μέτρο που το άρθρο 13, παράγραφος 4, του νόμου περί ασφαλιστικής δραστηριότητας, της 22ας Μαΐου 2003, χρησιμοποιεί την έννοια των «χαρακτηριστικών των στοιχείων του ενεργητικού».
- 27 Στο πλαίσιο αυτό, ανακύπτει εντούτοις αμφιβολία ως προς τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να ερμηνευθεί η έννοια των χαρακτηριστικών των στοιχείων του ενεργητικού, η οποία προέρχεται από την οδηγία 2002/83, ιδίως ως προς το αν εμπίπτουν στην έννοια αυτή και η έκταση (ένταση), το εύρος και το είδος του επενδυτικού κινδύνου που συνδέεται με ορισμένα στοιχεία του ενεργητικού του συνδεδόμενου με ασφάλιση επενδυτικού κεφαλαίου, στα οποία η ασφαλιστική επιχείρηση επενδύει τους χρηματικούς πόρους που εισφέρει ο καταναλωτής ως ασφάλιστρα.
- 28 Η αμφιβολία αφορά επίσης το ζήτημα αν, αναλόγως της περίπτωσης, πρέπει να συμπεριληφθούν στην έννοια των χαρακτηριστικών των στοιχείων ενεργητικού του συνδεδόμενου με ασφάλιση επενδυτικού κεφαλαίου όλοι οι επενδυτικοί κίνδυνοι που συνδέονται με αυτά ή μόνον οι κύριοι επενδυτικοί κίνδυνοι που είναι σχετικά πιθανότερο να ανακύψουν και οι οποίοι μπορούν να χαρακτηρίζουν δεδομένο προϊόν από οικονομικής απόψεως.
- 29 Η ασάφεια αυτή οφείλεται επίσης στο γεγονός ότι οι διατάξεις της οδηγίας 2002/83, σε αντίθεση προς τις διατάξεις μεταγενέστερης ασφαλιστικής οδηγίας, ήτοι της οδηγίας 2009/138/EK (άρθρο 185, παράγραφος 4), η οποία αντικατέστησε την οδηγία 2002/83, δεν επέβαλλαν χωριστή απαίτηση ενημέρωσης για τα είδη και τον βαθμό των κινδύνων που συνδέονται με την επένδυση κεφαλαίων στο πλαίσιο της επίμαχης σύμβασης.
- 30 Επιπλέον, οι αμφιβολίες ως προς την ενδεδειγμένη έκταση και την ακρίβεια των παρεχόμενων στον ασφαλισμένο πληροφοριών μπορούν επίσης να

δικαιολογηθούν από την ανάγκη τήρησης ορθής αναλογίας μεταξύ της έκτασης των παρεχόμενων πληροφοριών και του βαθμού πολυπλοκότητάς τους και, ως εκ τούτου, της αντικειμενικής σαφήνειας της τυποποιημένης σύμβασης. Επί του ζητήματος αυτού αναφέρθηκε με την επιχειρηματολογία της η εναγομένη ασφαλιστική επιχείρηση, η οποία επισήμανε ότι η παροχή ακριβέστερων ή λεπτομερέστερων πληροφοριών σχετικά με τα χαρακτηριστικά των στοιχείων ενεργητικού στα οποία είχαν τοποθετηθεί οι χρηματικοί πόροι του συνδεδεμένου με ασφάλιση επενδυτικού κεφαλαίου δεν επέφερε κανένα πρόσθετο θετικό αποτέλεσμα για τους ασφαλισμένους, ακριβώς λόγω του βαθμού περιπλοκότητας της σχετικής ενημέρωσης.

- 31 Κατά το αιτούν δικαστήριο, το ζήτημα αυτό πρέπει να εξεταστεί λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων σχετικά με τη διατύπωση σαφών και κατανοητών συμβατικών ρητρών, μεταξύ άλλων και όσον αφορά τον καθορισμό των δυνάμενων να εξακριβωθούν οικονομικών συνεπειών της επένδυσης. Πράγματι, το δίκαιο της Ένωσης για τις εμπορικές συναλλαγές με καταναλωτές δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην υποχρέωση της ορθής πληροφόρησης του καταναλωτή σχετικά με τους όρους των συμβάσεων που συνάπτει ή στις οποίες προσχωρεί, απαιτώντας, ταυτοχρόνως, οι παρεχόμενες στον καταναλωτή πληροφορίες να εκφράζονται κατά τρόπο σαφή και κατανοητό.
- 32 Κατά την πεποίθηση του αιτούντος δικαστηρίου, τίθεται επίσης το ζήτημα της επίτευξης συμμετρίας μεταξύ των πληροφοριών που παρέχει στον καταναλωτή η ασφαλιστική επιχείρηση και του περιεχομένου των πληροφοριών τις οποίες λαμβάνει η εν λόγω η ασφαλιστική επιχείρηση από τον εκδότη δομημένων ομολόγων. Ο καταναλωτής, ως ασφαλισμένος, δεν αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος στη σύμβαση έκδοσης των ομολόγων που συνδέουν τον ασφαλιστή και τον εκδότη των ομολόγων, το δε περιεχόμενο της σύμβασης αυτής δεν επηρεάζει άμεσα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του δυνάμει της ασφαλιστικής σύμβασης. Εντούτοις, τα χρηματικά ποσά που καταβάλλουν οι καταναλωτές-ασφαλισμένοι επενδύονται στη συνέχεια εξ ολοκλήρου από τον ασφαλιστή στο κατ' αυτόν τον τρόπο αποκτηθέν χρηματοπιστωτικό προϊόν, οπότε ο πραγματικός επενδυτής ο οποίος αναλαμβάνει τον σχετικό κίνδυνο είναι ο καταναλωτής. Τίθεται το ερώτημα αν μια τέτοια σχέση δικαιολογεί, υπό το πρίσμα της οδηγίας 2002/83, την προσδοκία να έχει ο καταναλωτής πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες στις οποίες είχε πρόσβαση ο ασφαλιστής σχετικά με τα εκδιδόμενα ομόλογα.
- 33 Κατά την εκτίμηση του αιτούντος δικαστηρίου, το στοιχείο του επενδυτικού κινδύνου αποτελεί, εν προκειμένω, τόσο ουσιώδη συνιστώσα των χαρακτηριστικών των στοιχείων ενεργητικού υπό μορφή παράγωγων προϊόντων ώστε, λαμβανομένου υπόψη του ελάχιστου επιπέδου ενημέρωσης που προβλέπεται στις διατάξεις της οδηγίας 2002/83 (και εξελίχθηκε εν συνεχεία από τη μεταγενέστερη ασφαλιστική οδηγία 2009/138/EK), ο ασφαλισμένος καταναλωτής να πρέπει να ενημερώνεται για το στοιχείο αυτό κατά τρόπο εξαντλητικό και κατανοητό.

- 34 Τρίτον, κατά το αιτούν δικαστήριο, θα ήταν σκόπιμο να αποσαφηνιστεί η έκφραση «πριν συναφθεί η ασφαλιστική σύμβαση» και να διευκρινιστεί μήπως, επί της βάσεως αυτής, πρέπει να απαιτείται, στο μέτρο του δυνατού, ο ακριβής διαχωρισμός του σταδίου ενημέρωσης του ασφαλισμένου και η απόσπασή του από το στάδιο σύναψης της σύμβασης (προσχώρησης στη σύμβαση ασφάλισης).
- 35 Τούτου δοθέντος, η ίδια η έκφραση «πριν συναφθεί η ασφαλιστική σύμβαση» μπορεί να ερμηνευθεί και διαφορετικά, ειδικότερα, είναι μεταξύ άλλων δυνατόν να υποστηριχθεί ότι προσδιορίζει οποιοδήποτε μικρό χρονικό διάστημα μεταξύ της παροχής των αναγκαίων πληροφοριών στον προσχωρούντα στη σύμβαση και της ίδιας της υποβολής της δήλωσης προσχώρησης, και μόνον εφόσον η παροχή των πληροφοριών προηγήθηκε της υποβολής της δήλωσης.
- 36 Οι διατάξεις του εθνικού δικαίου οι οποίες μεταφέρουν το άρθρο 36, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/83 και το παράρτημα III, Α, της οδηγίας αυτής, απλώς ενισχύουν τις υφιστάμενες αμφιβολίες ως προς το ζήτημα αυτό, διότι από τις διατάξεις αυτές (άρθρο 13, παράγραφος 4, του νόμου περί ασφαλιστικής δραστηριότητας, της 22ας Μαΐου 2003), προκύπτει απλώς ότι ορισμένες πληροφορίες σχετικές με την έννομη σχέση, περιλαμβανομένων των χαρακτηριστικών των στοιχείων ενεργητικού του συνδεδεμένου με ασφάλιση επενδυτικού κεφαλαίου, πρέπει να περιλαμβάνονται στο περιεχόμενο του κανονισμού του επενδυτικού κεφαλαίου. Ο κανονισμός αυτός αποτελεί παραλλαγή της τυποποιημένης σύμβασης, της οποίας το περιεχόμενο συνδιαμορφώνει το περιεχόμενο της έννομης σχέσης. Εντούτοις, ακόμη και η συμπερίληψη, στο κείμενο της σύμβασης (της τυποποιημένης σύμβασης), ορισμένων ρητρών που αφορούν την ενημέρωση του καταναλωτή δεν αρκεί ώστε να θεωρηθεί ότι εκπληρώνεται η υποχρέωση πληροφόρησης πριν από τη σύναψη της σύμβασης (προσχώρηση σε αυτήν).
- 37 Σε περίπτωση, όμως, κατά την οποία δεν είναι δυνατή η διάκριση, και από χρονικής απόψεως, μεταξύ των δύο ως άνω σημείων, η πρακτική σημασία της εκπλήρωσης της υποχρέωσης πληροφόρησης καθίσταται άκρως αμφίβολη. Πράγματι, η έλλειψη κατάλληλης χρονικής απόστασης μεταξύ του σταδίου ενημέρωσης και του σταδίου σύναψης της σύμβασης ενδέχεται να αποκλείσει ή να μειώσει σημαντικά τις πιθανότητες κατανόησης των παρεχόμενων πληροφοριών.
- 38 Κατά το αιτούν δικαστήριο, η κατάλληλη χρονική απόσταση πρέπει εν προκειμένω να καθοριστεί κατά τρόπο αντικειμενικό, λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών στοιχείων της έννομης σχέσης, του χαρακτηρισμού του καταναλωτή, καθώς και της έκτασης και του βαθμού περιπλοκότητας των απαραίτητων πληροφοριών.
- 39 Τέλος, τέταρτον, ερμηνευτικές αμφιβολίες εγείρει, κατά το αιτούν δικαστήριο, και το ζήτημα του εννόμου αποτελέσματος που συνδέεται με τη διαπίστωση της ενδεχόμενης μη τήρησης από τον ασφαλιστή ενός δεόντως καθορισμένου επιπέδου πληροφόρησης.

- 40 Για την επίλυση του προβλήματος αυτού, απαιτείται να ερμηνευθεί το άρθρο 36, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/83, προκειμένου να διαπιστωθεί αν, λαμβανομένης υπόψη της σημασίας της εκεί προβλεπόμενης υποχρέωσης πληροφόρησης, μπορεί να θεωρηθεί ουσιώδες στοιχείο της σύμβασης (του περιεχομένου της έννομης σχέσης στην οποία έχει προσχωρήσει ο καταναλωτής). Κατά την κλασική έννοια του περιεχομένου της έννομης σχέσης, τα στοιχεία της εν λόγω σχέσης τα οποία άπτονται της πτυχής της πληροφόρησης δεν θεωρούνται ως ουσιώδη στοιχεία (*essentialia negotii*). Πράγματι, οι ρήτρες αυτού του είδους δεν καθορίζουν άμεσα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών ούτε αποτελούν στοιχείο εξειδίκευσης της επίμαχης σύμβασης (έννομης σχέσης). Στο πολωνικό αστικό δίκαιο, η άποψη αυτή δεν φαίνεται να αμφισβητείται. Όσον αφορά όμως την ερμηνεία των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, λαμβανομένων υπόψη της αιτιολογικής σκέψης 52 της οδηγίας 2002/83, καθώς και της έκτασης και της σοβαρότητας των πληροφοριών που απαριθμούνται στο παράρτημα III, A, το ζήτημα αυτό είναι προβληματικό.
- 41 Το αιτούν δικαστήριο δεν βρήκε στην προγενέστερη νομολογία του Δικαστηρίου απάντηση επί των ανωτέρω τιθέμενων ερωτημάτων σχετικά με την ορθή ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας 2002/83. Οι μόνες αποφάσεις του Δικαστηρίου που εντόπισε το αιτούν δικαστήριο και οι οποίες αφορούν παρόμοια προβληματική, ήτοι τις συμβάσεις ασφάλισης ζωής, δεν δίνουν απάντηση στα υποβαλλόμενα προδικαστικά ερωτήματα [αποφάσεις της 1ης Μαρτίου 2012, González Alonso (C-166/11, ECLI:EU:C:2012:119), της 29ης Απριλίου 2015, Nationale-Nederlanden Levensverzekering Mij (C-51/13, ECLI:EU:C:2015:286)]. Από την πλευρά της, η απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Μαρτίου 2002, Axa Royale Belge (C-386/00, EU:C:2002:136), αφορούσε την ερμηνεία διάταξης ανάλογης με διάταξη προγενέστερης ασφαλιστικής οδηγίας, ήτοι το άρθρο 31, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/96/ΕΟΚ, της 10ης Νοεμβρίου 1992, αλλά με διαφορετικό καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής και βάσει διαφορετικού είδους σύμβασης ασφάλισης.